

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén – Att skapa en europeisk dataekonomi

[COM(2017) 9 final]

(2017/C 345/22)

Föredragande: **Joost VAN IERSEL**

Remiss	Europeiska kommissionen, 17.2.2017
Rättslig grund	Artikel 304 i fördraget om Europeiska unionens funktions-sätt
Ansvarig facksektion	Facksektionen för transporter, energi, infrastruktur och informationsområdet
Antagande av facksektionen	14.6.2017
Antagande vid plenarsessionen	5.7.2017
Plenarsession nr	527
Resultat av omröstningen (för/emot/nedlagda röster)	148/0/7

1. Slutsatser och rekommendationer

Slutsatser

1.1 EESK välkomnar meddelandet "Att skapa en europeisk dataekonomi", som rör bevarandet av data som en central och kritisk möjliggörande faktor för den nya ekonomin ⁽¹⁾.

1.2 I meddelandet diskuteras icke-personliga och/eller helt anonymiserade uppgifter. När uppgifterna kan anses vara personliga tillämpas ramen för skydd av personuppgifter, och i synnerhet den allmänna dataskyddsförordningen.

1.3 Huvudfrågan är att bygga ett Europa-baserat ekosystem för uppgifter som en oundgänglig vektor för ekonomiska och sociala framsteg, samt robust konkurrenskraft i en värld som drastiskt håller på att omvandlas med starka konkurrenter i Förenta staterna och Asien. I syfte att främja konnektivitet och lagringsmöjligheter finns ett stort behov på kontinenten av offentlig-privata investeringar i infrastruktur.

1.4 Upprättandet av ett ekosystem för uppgifter kräver först och främst en ökning av medvetenheten inom näringslivet, de offentliga tjänsterna, i samhället och bland medlemsstaterna. Det finns ett behov av ökad tillit och öppenhet och en vilja hos alla aktörer att dela uppgifter.

1.5 EESK betonar att mycket mer står på spel än lagbestämmelser och praktiska bestämmelser. EU:s centrala befogenheter måste snarast möjligt anpassas inom ramen för den aktuella omvandlingsprocessen. Europa släpar efter på detta strategiska område. En proaktiv inställning i näringslivet krävs för att öppna upp för ökande uppgiftsflöden och utveckla kapaciteten att behandla stordata. Flexibla och mer anpassningsbara affärsmodeller måste inrättas.

1.6 Instrumenten för att möjliggöra innovation, samtidigt som företags och medborgares legitima intressen skyddas, inbegriper EU-omfattande plattformar och workshoppar, fältlaboratorier, inrättandet av kompetenscentrum, gemens-

⁽¹⁾ Meddelandet "Att skapa en europeisk dataekonomi", COM(2017) 9 final, den 10 januari 2017. Se även den argumenterande skrivelsen av den 2 december 2016 från fjorton stats- och regeringschefer om den fria rörligheten för uppgifter, Non-paper on the Free Flow of Data initiative.

kapsbyggande, framtidens fabriker, försöksområden, utbyten, gränssnitt för tillämpningsprogram, handledning bland företag, standardavtal, samspel mellan forskning och företag och gemensamma teknikinitiativ, samt offentlig-privata partnerskap som den offentliga och den privata sektorn deltar i, exempelvis storskaliga demonstratorer.

1.7 Det är oundgängligt med riskkapitalfonder och en mognare europeisk riskkapitalmarknad.

Rekommendationer

1.8 Kommissionen bör genomföra en detaljerad analys av det aktuella läget och av defensiva attityder till det fria dataflödet i medlemsstaterna i syfte att avlägsna omotiverade hinder genom att införa korrekta lagbestämmelser och tekniska föreskrifter. Att undanröja omotiverade hinder för det fria dataflödet bör vara en integrerad del av en Europa-omfattande industripolitik. Den europeiska planeringsterminen bör även omfatta att öppna upp nationella marknader.

1.9 I synnerhet små och medelstora företag samt innovation påverkas negativt av datalokalisering. EESK stöder starkt kommissionens förslag om att all datalagring i medlemsstaterna bör vägledas av principen om fri rörlighet. EESK efterlyser en färdplan och tidsfrister för öppnandet av nationella marknader. Den europeiska planeringsterminen bör även omfatta denna fråga.

1.10 Offentlig forskning är en mycket viktig uppgiftskälla. Kommissionen bör uppmuntra ytterligare spridning i hela Europa.

1.11 Principiellt bör avtalsfrihet i den privata sektorn respekteras. En allmän EU-ram för standarder är önskvärd, men standarder bör inte på något sätt hämma innovation. Portabilitet bör främjas.

1.12 Ansvar är en snårig fråga: en översyn av produktansvarsdirektivet kan komma att behövas, och särskilda lagbestämmelser för maskin-till-maskin kan behöva övervägas.

1.13 Kommissionen bör uppmanas att vederbörligen beakta aspekter rörande uppgifter på olika språk i det fria dataflödet och tillgång till uppgifter.

1.14 Den mänskliga faktorn är av avgörande betydelse. EU-program måste inrättas för att förbereda anställda och unga för framtida utveckling. Utbildning och utbildning på arbetsplatsen är ytterst viktigt för att exempelvis tillgodose det enorma behovet av fler dataanalytiker.

1.15 Dessa processer måste övervakas noga i näringslivet samt av kommissionen och på nationell nivå, så att verkligt lika villkor i Europa skapas.

2. Bakgrund

2.1 Det finns en skillnad mellan personliga och icke-personliga uppgifter – personrelaterade och icke-specifika massdata. Båda är en del av den digitala marknaden, men riktar sig mot olika områden och omfattas av separata EU-bestämmelser ⁽²⁾.

2.2 I meddelandet om stordata ⁽³⁾, uppföljning av meddelandet "Mot en blomstrande datadriven ekonomi" ⁽⁴⁾, diskuteras icke-personliga eller anonyma uppgifter.

2.3 Personliga och icke-personliga uppgifter överlappar varandra i särskilda fall på grund av möjligt samspel mellan de två områdena och samspelet mellan den privata och den offentliga sektorn. Ta till exempel hälso- och sjukvårdssektorn, där patienternas personliga intressen, affärsintressen och allmänhetens intresse delvis överlappar varandra.

2.4 Förändringarna är mångfacetterade och oförutsägbara. Pågående processer med anknytning till de vertikala och horisontella följdverkningarna av uppgifter skapar allt större möjligheter att samla in, analysera och behandla uppgifter. Stordata är en mycket viktig byggsten för en framtida "kunddriven ekonomi".

⁽²⁾ EUT C 71, 24.2.2016, s. 65.

⁽³⁾ Meddelandet "Att skapa en europeisk dataekonomi", COM(2017) 9 final, 10 januari 2017.

⁽⁴⁾ Meddelande COM(2014) 442 final, 2 juli 2014. Se även EUT C 242, 23.7.2015, s. 61.

2.5 Data medför betydande konsekvenser för produktionslinjer, samspel mellan tjänster och tillverkning, och värdekedjor. Det förstärker fragmenteringen av värdekedjorna.

2.6 Det växande antalet uppstarts företag och expanderande företag illustrerar den viktiga roll som data spelar. Små och medelstora företag är i hög grad beroende av ett stödjande internationellt (europeiskt) sammanhang samt av finansiering.

2.7 En kunddriven ekonomi är resultatet av stordata, kommunikation från maskin till maskin och det fria dataflödet. Det genererar sofistikerade produkter och tjänster. Alla sektorer och företagsnivåer anpassas till dessa förändringar. Det finns dock betydande skillnader mellan sektorerna, samt mellan stora och små företag, och olika hållningar hos företag inom värdekedjorna, varierande beroenden bland företag, olika utsikter inom tillverkning och underhåll, och följaktligen en mängd uppfattningar bland företag.

2.8 Om EU inte förverkligar digitaliseringens fulla potential kommer en stor del av mervärdet på 605 miljarder euro att vara i riskzonen under åren fram till 2025. Å andra sidan är de positiva sidorna ännu mer imponerande: i en studie för det tyska industriförbundet beräknas att ett mervärde på 1,25 biljoner euro skulle kunna skapas i Europa fram till 2025.

2.9 Liknande processer pågår i hela världen. Jämförande studier bevisar att EU släpar efter på detta område, trots de för närvarande strålande ekonomiska resultaten globalt i ett antal sektorer.

2.10 Det finns betydande kulturella skillnader mellan amerikanska och europeiska företag. I Europa finns den främsta drivkraften för data mestadels inom delar av tillverkningsindustrin⁽⁵⁾. I kontrast till detta är stordataindustrin i Förenta staterna främst driven av tjänste- och databaserade företag, de s.k. GAFA och, mer nyligen, NATU⁽⁶⁾. Förenta staterna har en stor och dynamisk inre marknad och mycket goda finansiella villkor. Företag har en risktagande mentalitet. Dessutom har amerikanska företag snabba nätverk och enorm lagringskapacitet till sitt förfogande. Likaledes växer antalet stora kinesiska plattformar stadigt.

2.11 Samtidigt som Europa släpar efter är det anmärkningsvärt att kommissionen i sitt meddelande inte hänvisar till Europas främsta internationella konkurrenter, trots att de är den huvudsakliga orsaken till att Europa omgående måste utveckla sina resultat och sin politiska samordning. I Förenta staterna och Kina fastställdes de nationella målen ganska nyligen i syfte att vinna och säkerställa en dominant ekonomisk ställning i hela världen. Följda av andra stöder och främjar de avsiktligt stordata som ett verktyg för att konsolidera de amerikanska och kinesiska företagens konkurrensfördel. I Förenta staterna antog Obama-administrationen en mycket tydlig strategi för den amerikanska tredje industriella revolutionen, motsvarigheten till Industri 4.0 i EU, som en grund för att stärka amerikansk konkurrenskraft och ekonomisk dominans. En *America first*-strategi kommer förmodligen att intensifiera denna politik. Vidareutveckling av stordata måste i detta sammanhang även anses vara en geopolitisk faktor.

3. Fritt dataflöde mellan medlemsstaterna

3.1 Bland orsakerna till att "den digitala ekonomin i Europa varit långsam när det gäller att omfamna datarevolutionen jämfört med Förenta staterna, och även saknade en jämförbar industriell kapacitet"⁽⁷⁾ pekar kommissionen helt korrekt på kopplingen mellan hinder för den fria rörligheten för uppgifter och att den europeiska marknadsutvecklingen släpar efter.

⁽⁵⁾ The Digital Transformation of Industry, Bundesverband der Deutschen Industrie, 1 februari 2015.

⁽⁶⁾ GAFA står för Google, Apple, Facebook och Amazon, som har en total sammanlagd omsättning på 468 miljarder US-dollar. NATU står för Netflix, Airbnb, Tesla och Uber. GAFA har för närvarande en sammanlagd marknad på 2,3 biljoner US-dollar. Detta matchar nästan marknadsvärdet för de främsta 50 EURO STOXX-företagen, eller 2,9 biljoner euro. Detta faktum belyser den finansiella makt som stordataföretag/plattformsföretag har och deras enorma värdeskapande.

⁽⁷⁾ COM (2017) 9 final, s. 2.

3.2 Samtidigt som dataskyddet i Förenta staterna främst är baserat på principen om avsiktligt tillhandahållande av uppgifter, och – när det gäller privata uppgifter – faller inom ramen för konsumentskydd, har de flesta europeiska länder dataskyddslagar och dataskydd är ofta inskrivet som en grundlagsskyddad rättighet. Å ena sidan kan EU:s strategi för datasäkerhet ses som en konkurrensfördel, och å andra sidan tycks man ha begränsat utnyttjandet och behandlingen av stordata så mycket att det hindrar innovation.

3.3 Marknadsfragmenteringen måste få ett slut. Kommissionen måste få mandat att undersöka hur och i vilken utsträckning strategiska skillnader mellan medlemsstater måste undanröjas i syfte att begränsa skillnaderna inom utveckling och strategier.

3.4 Med tanke på den ständigt ökande mängden data som kommer sig av sakernas internet, framtidens fabriker och autonoma uppkopplade system, är EU-omfattande åtgärder särskilt nödvändiga och av strategisk vikt. Den rättsliga och tekniska grunden för fria dataflöden i Europa är en hörnsten för att skapa en vidsträckt och robust digital ekonomi⁽⁸⁾.

3.5 En industripolitik för EU måste inrättas. Omotiverade hinder för det fria dataflödet måste undanröjas. En inre marknad är oförenlig med 28 olika varianter av industripolitik, som var och en har sina egna verktyg och mål. Samma sak gäller i den digitala tidsåldern⁽⁹⁾. Kommissionen och regeringar bör därför agera moderatorer, med en långsiktig vision om att fastställa förutsättningarna och ramvillkoren på grundval av offentlig-privata partnerskap⁽¹⁰⁾.

3.6 Kommissionen pekar korrekt på argument som används av de nationella myndigheterna för att begränsa dataflödena. Lokaliseringsåtgärder som i praktiken återinför digitala "gränskontroller"⁽¹¹⁾ måste ersättas med en tillfredsställande EU-ram.

3.7 EESK rekommenderar att en utförlig analys genomförs av det aktuella läget i medlemsstaterna och de enorma skillnader som förekommer i Europa. Den ledande tillverkningen i Tyskland är mest avancerad inom uppgiftsframställning, följt av avancerade tillverkningskluster i andra – stora som små – länder. Å andra sidan växer exempelvis även tjänstebaserad stordata kraftigt i Frankrike och i Storbritannien, och vissa mindre ekonomier.

3.8 Det fria dataflödet hämmas kraftigt genom medlemsstaternas defensiva inställningar. Till dags dato har åtminstone 50 rättsliga och administrativa hinder fastställts. Det finns även betydande skillnader mellan medlemsstaterna avseende kraven för offentlig upphandling. Olika kulturer och traditioner råder. Nationell industripolitik skapar olika lagstiftningsmiljöer, och det finns ingen gemensam ram för industrierna. De olika strategierna för hur personliga uppgifter måste behandlas enligt lag kan också leda till misstro rörande icke-personliga uppgifter. Defensiva attityder i förvaltningen och inom näringslivet i olika länder tenderar att vara ömsesidigt förstärkande.

3.9 I kontrast till detta kommer enbart ökad tillit mellan medlemsstaterna att skapa en inre marknad som utvecklas till att vara en säker plats för uppgifter och bördig mark för innovation.

3.10 Nationella mål, såsom främjande av innovation och progressivt skapande av mervärde, gynnas på bästa sätt genom att en gemensam marknad för stordata skapas, genom att säker datalagring säkerställs genom toppmodern IKT-förvaltning i stor skala, samt genom sammanförande av potenser.

3.11 Utöver att det har en kontraproduktiv inverkan på insyn och hämmar innovation har datalokalisering negativa konsekvenser för i huvudsak små och medelstora företag som bedriver gränsöverskridande verksamhet. EESK stöder därför starkt kommissionens förslag om att "alla åtgärder i medlemsstaterna som påverkar lagring eller bearbetning av data [ska] styras av principen om fri rörlighet för data inom EU"⁽¹²⁾.

⁽⁸⁾ Se även skrivelsen 2016 från 14 regeringar om denna fråga, Non-paper on the Free Flow of Data initiative. Är det ett dåligt omen att inget av de stora länderna, förutom Storbritannien, undertecknade skrivelsen?

⁽⁹⁾ EUT C 71, 24.2.2016, s. 65 och EUT C 389, 21.10.2016, s. 50.

⁽¹⁰⁾ FME-CWM, en nederländsk sammanslutning för teknikindustrin, rekommenderar ett toppteam av ministrar som ska samordna digitaliseringen i Nederländerna, den 16 mars 2017.

⁽¹¹⁾ COM (2017) 9 final, s. 5.

⁽¹²⁾ COM (2017) 9 final, s. 7.

3.12 EESK insisterar på att frågan om att öppna upp de nationella marknaderna för Europa-omfattande spridning av uppgifter även bör omfattas av den årliga europeiska planeringsterminen, inbegripet de landsspecifika rekommendationerna. Öppnandet av offentliga data i hela Europa kommer att fullborda den inre marknaden och skapa lika villkor. Den allmänna dataskyddsförordningen bidrar till att skapa en gemensam grund⁽¹³⁾.

3.13 Regioner och stadsområden har också dynamiska data till sitt förfogande. Regionala plattformar med offentliga och privata aktörer kommer att främja regionala ekonomier och kan stärka regionala kluster i ett internationellt sammanhang. Regioner och städer bör övertalas att agera i en anda av öppenhet. Även här kan EU spela en viktig roll i att utbyta bästa praxis och tillhandahålla toppmodern sakkunskap till regionala enheter.

3.14 Offentlig forskning är en mycket viktig uppgiftskälla. Eftersom det handlar om skattebetalarnas pengar är det viktigt att säkerställa att sådana uppgifter sprids brett. I synnerhet små och medelstora företag kan dra nytta av uppgiftsreservoarer som skapats genom forskning.

3.15 Sådana offentliga uppgifter stör ofta privat bedrivna verksamheter. Kontraktsmässiga överenskommelser med handelssektorn innebär uppenbart en annan behandling av uppgifter. Bland exemplen finns icke-personliga uppgifter som framställs inom transport, i energisektorn, av satelliter, i fastighetsregister och inom andra offentliga tjänster.

3.16 Med tanke på de beklagligt stora skillnaderna i Europa påpekar EESK att ett obegränsat dataflöde i hela Europa även skulle kunna bidra till konvergens mellan nationella ekonomier, vilket är av betydande intresse för både de mer utvecklade ekonomierna och de som släpar efter. Offentliga förvaltningar kan ombes stödja och handleda varandra för att inrätta rätt mekanismer.

3.17 I meddelandet diskuteras inte aspekter på uppgifter på olika språk med anknytning till det fria dataflödet eller tillgång till uppgifter. Eftersom språkuppgifter även skulle kunna vara enbart maskingenererade bör kommissionen, enligt EESK:s uppfattning, trappa upp sina ansträngningar för att stödja forskning och innovation samt introducera automatisk översättning av uppgifter på olika språk till alla officiella EU-språk.

3.18 EESK betonar behovet av en helhetsstrategi och av att främja en känsla av ett gemensamt syfte i rådet (konkurrenskraft: inre marknaden, industri, forskning och rymdfrågor) och vidare i syfte att bygga ömsesidig tillit. Förtroende är av avgörande betydelse. Öppnandet av EU:s marknad för det fria flödet av icke-personliga uppgifter har även stor politisk genomslagskraft. En stor mängd frågor väcks här, såsom förstärkning av grunden för den inre marknaden och innovation i stora och små företag, bättre utsikter vad gäller ekonomisk tillväxt och arbetstillfällen, främjande av ekonomisk konvergens mellan medlemsstater, samt konkurrenskraft.

4. Tillgång till uppgifter och överföring av uppgifter

4.1 I meddelandet granskas ett stort antal möjliga samspel mellan företag i alla storlekar på uppgiftsområdet (företag till företag, eller B2B). Man bör dessutom beakta offentliga tjänster. Mångfalden av uppgifter är oändlig, och det går därför inte att förutsäga dess utveckling.

4.2 Kommissionen prioriterar med rätta målsättningen om att alla sorters marknadsaktörer ska ha tillgång till stora och mångfaldiga dataset. Kommittén betonar många hinder för den fria tillgången och noterar att "utbytet av data för närvarande fortfarande [är] begränsat"⁽¹⁴⁾.

4.3 Anledningarna för företag att behålla uppgifter för sig själva är självklara. Produkter och tjänster produceras på grundval av företags produktionssystem eller, i vidare mening, företagsstrategier, som inte delas med andra. Avtalsfriheten måste som princip respekteras och garanteras⁽¹⁵⁾.

⁽¹³⁾ Den allmänna dataskyddsförordningen, maj 2016. För EESK:s ståndpunkt (EUT C 229, 31.7.2012, s. 90).

⁽¹⁴⁾ COM (2017) 9 final, s. 10.

⁽¹⁵⁾ Se även Orgalimes kommentarer om kommissionens kommande initiativ om "Building the EU Data Economy", 21. september 2016, och DIGITALEUROPE's Initial Views on Building the European Data Economy Communication, 14 februari 2017.

4.4 Bilden är mycket mångskiftande. Stora företag har ofta egen forskning till sitt förfogande, med ett brett spektrum av möjliga tillämpningar. Mindre företag har per definition en begränsad omfattning. Under alla omständigheter är dock alla argument för att dela uppgifter med andra företag överväldigande, med direkta fördelar för alla berörda företag.

4.5 Som regel omfattar immateriella rättigheter inte maskin-till-maskin-uppgifter. Eftersom så är fallet gäller EU-lagstiftning för särskilda tillämpningar som behöver rättsligt skydd. I andra fall fortsätter dessa uppgifter och hur de hanteras att lyda under avtalsenliga lösningar, exempelvis äganderätten till uppgifter samt priser.

4.6 Den rättsliga ramen för uppgifter bör säkerställa skydd av företags rättigheter i samma utsträckning som skydd av fysiska varor.

4.7 Det finns inget större behov av nya lagstiftningsåtgärder. Befintlig lagstiftning täcker de flesta områdena och kan, vid behov, omarbetas i enlighet med den digitala tidsålderns särskilda krav.

4.8 Med tanke på den aktuella dynamiken och oförutsägbarheten kring utvecklingen bör en eventuell allmän ram för standarder inte på något sätt hämma innovation. Befintliga standarder begränsar ofta innovationer, och nya standarder kan knappast fastställas utan bättre kunskap om utvecklingen. Därför är det nödvändigt med nya sätt att reglera. Portabilitet bör främjas.

4.9 Ansvar är en snårig fråga⁽¹⁶⁾. Vissa direktiv finns redan, och eftersom teknikens tillämpningsområde vidgas kan de behöva ses över, exempelvis genom att se till att produktansvarsdirektivet även passar för sakernas internet och för artificiell intelligens. Maskin-till-maskin kan eventuellt kräva särskilda lagbestämmelser rörande ansvar. Med beaktande av den stora variationen och de konstant föränderliga relationerna mellan företag vad gäller uppgifter anser EESK att befintlig lagstiftning till största del är tillfredsställande. Eventuell ny lagstiftning bör främja innovation och absolut inte hindra den.

4.10 Ett större flöde eller en större överföring av uppgifter kan åstadkommas via kontrakt mellan företag genom befintliga eller nya plattformar och workshoppar, företrädesvis på internationell basis, programmeringsgränssnitt⁽¹⁷⁾, samt genom att intensifiera riktade förbindelser mellan forskningen och företag. Vetenskap bör även representeras i plattformar och workshoppar. Många av dessa finns redan på plats för Industri 4.0, exempelvis regionala fältlaboratorier. Spridningen av uppgifter som producerats av forskningscentrum och finansierats med offentliga medel bör göras obligatorisk⁽¹⁸⁾.

4.11 EESK ställer sig positivt till "försöksområden" och öppna marknadsplatser för att uppmuntra de som lutar mot ökad öppenhet. Områden där det finns en gemensam grund kan identifieras och konsolideras. En organisation bör göras ansvarig för att identifiera behov för försöksfält och underlätta för givande och högkvalitativt samarbete mellan de berörda organen.

4.12 EESK uppmärksammar ett mycket användbart initiativ som inleddes 2014 av kommissionen och Big Data Value Association⁽¹⁹⁾. I ett uttalande från båda parter lyftes nyligen fram följande fyra viktiga instrument som ska genomföras av offentlig-privata partnerskap:

- Storskaliga demonstrationer ("flaggskeppsprojekt") i industrisektorer.
- Integrering av data och experimentering ("innovationsutrymmen").
- Tekniska projekt på viktiga områden.
- Nätverksbyggande, gemenskapsbyggande och politiskt stöd.

⁽¹⁶⁾ COM(2017) 9 final, s. 14.

⁽¹⁷⁾ COM (2017) 9 final, s. 12.

⁽¹⁸⁾ Regionen Vallonien planerar ett dekret i frågan.

⁽¹⁹⁾ Detta initiativ för samman kommissionen, industrin och forskningsinstitut i ett offentlig-privat partnerskap i syfte att samarbeta inom uppgiftsrelaterad forskning och innovation, stärka gemenskapsbyggandet kring uppgifter och lägga grunden till en blomstrande datadriven ekonomi i Europa (gemensamt uttalande av kommissionen och Big Data Value Association).

Detta är en exemplarisk strategi för fortsatta europeiska initiativ. Jämte offentlig-privata partnerskap för forskning finns gemensamma teknikinitiativ som fokuserar på innovation.

4.13 Europeiska standardavtal för samarbete skulle kunna vara ett alternativ.

5. Medvetenhet och tankesätt inom näringslivet

5.1 Vid sidan av lagbestämmelser och praktiska bestämmelser kräver en robust digital ekonomi ett klimat som stöder ökad öppenhet inom det europeiska näringslivet. Detta är först och främst en fråga om medvetenheten och tankesättet att reagera proaktivt på paradigmskiftet.

5.2 Världsekonomin som helhet befinner sig i en djupgående omvandling. Alla industrier – stora som små – måste delta i denna process, där ingen motsättning bör skapas mellan befintliga industrier och nyare sektorer, ingen motsättning mellan "gammalt" och "nytt". EU:s centrala befogenheter måste omvandlas snabbare och mer effektivt, och alla industrier måste stärkas så att de kan delta i denna process.

5.3 Själva processen är till stor del en nedifrån-och-upp-process, och är därför en fråga för affärssektorn och för företag. Utöver de värdefulla verktyg kommissionen presenterar⁽²⁰⁾ för att göra marknader mer mottagliga för proaktiva anpassningar, pekar EESK på behovet av ett förändrat tankesätt inom stora delar av det europeiska näringslivet.

5.4 Uppgifter är en känslig fråga inom företag, och kommer att vara det i allt större utsträckning i framtiden. Endast ett begränsat antal företag ser positivt på öppna data. En förteckning över exempel som ska läggas fram av kommissionen är användbar. Vidare har många företag fortfarande en felaktig uppfattning om att deras nuvarande sofistikerade tillverkningsnivå kommer att garantera marknadsställningarna i framtiden.

5.5 Skillnaderna mellan Förenta staterna och Europa är slående. De ingenjörsvetenskapliga traditionerna i Europa tenderar att gå i riktning mot ett slutet tankesätt. Avancerad ingenjörskonst och en mycket sofistikerad hantering av uppgifter är avgörande för ett konkurrensförmåigt övertag. Förenta staterna är mycket avancerat inom B2C (företag till konsument) och mer öppet rörande fri tillgång. Europa är mycket avancerat inom högkvalitativ tillverkning och B2B, samtidigt som företag vill behålla kontrollen över sina egna uppgifter.

5.6 Det måste allvarligt övervägas huruvida Europa för närvarande har kapacitet att korrekt hantera stordata. Företag inom EU måste med andra ord möta utmaningen med att kapaciteten att omvandla uppgifter till företagande till stor del finns i Förenta staterna, vilket innebär att de uppgifter de måste hantera lagras på amerikanska företags servrar, inbegripet lämpliga algoritmer för att skapa nya idéer⁽²¹⁾.

5.7 Det finns ett akut behov av förändring. Den bästa vägen framåt är att anta en strategi för bevarande av de nuvarande styrkorna hos tillverkningen, samtidigt som det alltmer öppnas upp för dataflöden. Förändringsprocessen kan inte ske över en natt, utan endast genom små steg. Europeiska företag måste hitta den mest effektiva vägen för Europa: inte genom att kämpa mot strömmen, utan genom att förändras på ett acceptabelt sätt⁽²²⁾.

5.8 Många europeiska företag måste komma ikapp, både genom att främja sin förmåga att arbeta med uppgifter och genom att förbättra tillverkningen. Hur konstigt det än må låta bör öppenhet och insyn med avseende på stordata i ett antal företag börja genom att interna förfaranden och företagsstrategier ändras.

5.9 En viktig fråga är den som rör flexibla och mer lättanpassliga affärsmodeller som gradvis ersätter det traditionella landskapet med vertikalt integrerade tillverkningsföretag⁽²³⁾. Sådana affärsmodeller måste göra det möjligt för företag att verka på ett mer effektivt sätt i en miljö av ett allt större antal produkter och tjänster och fullständig integration av tillverkning och tjänster. Företag måste ibland acceptera nackdelar för att vinna större fördelar.

⁽²⁰⁾ COM(2017) 9 final, s. 11.

⁽²¹⁾ Ett utmärkt exempel är bilindustrin, det europeiska kraftcentrumet, i kontrast mot helt nya koncept såsom Google som inte kommer att sälja bilar, utan, i samverkan med kunden, mobilitet och mobilitetsprogram.

⁽²²⁾ Se den tyska regeringens vitbok om digitala plattformar White Paper Digital Platforms Digital regulatory policy for growth, innovation, competition and participation, förbundsministeriet för ekonomi och energi, mars 2017.

⁽²³⁾ Bilindustrins framtida utveckling är ett talande exempel: se EESK:s rapport CCM/148 av den 22 februari 2017.

5.10 Utbyten bör anordnas för att diskutera spänningen mellan att bevara uppgifters företagsidentitet och det oundgängliga behovet av innovation i ett internationellt sammanhang samt att leta efter de mest effektiva strategierna inom näringslivet för att öppna upp. Kommissionen kan vara till stor hjälp när det gäller att europeisera dessa utbyten.

5.11 Idéer måste genereras för att skapa vissa kompetenscentrum som en motvikt till Silicon Valley och de stora amerikanska universiteten.

5.12 Ett sådant fall är behovet av att fördjupa den underutvecklade europeiska kapitalmarknaden. Hanteringen av stordata på ett dynamiskt sätt kräver inte enbart framgångsrika uppstarts företag, utan i synnerhet expanderande företag, som det finns för få av. En mer dynamisk Europa-baserad riskkapitalmarknad är därför helt nödvändig. Åtgärder för att förbättra och främja dess utveckling, som följer bästa praxis såsom det israeliska exemplet – bör utforskas och anpassas.

5.13 Storbritannien har en livskraftig dataalstrande ekonomi. EESK anser att den europeiska och brittiska industrin bör fortsätta att ha ett nära samarbete avseende insynsvänlig och öppen datagenerering.

6. Samhället och arbetsmarknaden

6.1 Ståndpunkterna i tidigare yttranden från EESK⁽²⁴⁾ avseende effekterna av Industri 4.0 på samhället och arbetsmarknaden är lika relevanta i det fria dataflödets tidsålder. Vissa aspekter måste understrykas.

6.2 Dynamiken inom utveckling och spridning av uppgifter kräver full förståelse från samhället, och i synnerhet från arbetskraften inom de europeiska företagen. Aktuell kommunikation behövs för att främja tillräckliga kunskaper och allmänhetens acceptans av den djupgående omvandlingsprocessen. Arbetsmarknadens parter har sin roll att spela.

6.3 Den mänskliga faktorn är av avgörande betydelse. Social dialog bör förekomma på alla nivåer för de nödvändiga anpassningarna och för att inrätta program som förbereder anställda och unga för den nya verkligheten. Många fler dataanalytiker och dataforskare behövs.

6.4 Detta påvisar även utmaningen med att utveckla nya typer av organisationer för utbildning av arbetare och deras samarbete inom alla samhällsskikt och vilkas arbete kommer att minska. De nuvarande sociala systemen är inte anpassade till dessa utmaningar, med ett fåtal undantag, såsom "buffertföretag" i t.ex. Finland som gör det möjligt för f.d. tjänstemän att gå över till crowd-work och samtidigt bibehålla sin socialförsäkring. Alla måste vara medvetna om att vi arbetar i ett annat landskap nu.

6.5 Utvecklingen på arbetsmarknaden och social delaktighet är också del av ett bredare koncept inom industripolitiken. Studier pendlar mellan att förutspå förlorade arbetstillfällen till upp till 50 %, särskilt bland tjänstemän, och en ökning med 20 % av nya arbeten till följd av digitalisering och toppmodern tillverkning. Alla berörda parter bör fokusera på övergången i syfte att undanröja hinder för anpassning och underlätta för resultat som skapar nya möjligheter för människor, i synnerhet inom utveckling av tjänster.

6.6 Utbildning och fortbildning inom företaget på alla nivåer inom arbetsstyrkan är av stort intresse i alla sektorer och i alla länder. Detta bör omfatta mer än enbart tekniska områden.

6.7 EESK pekar på den stödroll som kommissionen kan spela genom att visa vägen framåt och fastställa problem och möjligheter. EU-baserade workshoppar och utbyten, inbegripet om bästa praxis, bör anordnas bland företag, arbetsmarknadens parter och regeringar. Gemensam grund och gemensamma strategier måste hittas och utvecklas bland mångfalden av olika kulturer i Europa.

Bryssel den 5 juli 2017.

Georges DASSIS
Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande

⁽²⁴⁾ EUT C 13, 15.1.2016, s. 161.